

Michael Grant

De lange weg

Vertaling Irene Paridaans

HarperCollins

Voor dit boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC™ ten behoeve van verantwoord bosbeheer.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green

HarperCollins Young Adult is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

Copyright © 2017 Michael Grant
Oorspronkelijke titel: *Silver Stars*
Copyright Nederlandse vertaling: © 2018 HarperCollins Holland
Vertaling: Irene Paridaans
Omslagontwerp: Wil Immink Design
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Soest
Druk: CPI Books GmbH, Germany

ISBN 978 94 027 0109 8
ISBN 978 94 027 5527 5 (e-book)

NUR 285
Eerste druk maart 2018

Originele uitgave verschenen bij HarperCollins Publishers LLC, New York, U.S.A.
Deze uitgave is uitgegeven in samenwerking met HarperCollins Publishers LLC
HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises Limited
® en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

1943

Drie grote asmogendheden: Duitsland, Italië en Japan. Italiës Benito Mussolini begon als Hitlers mentor, maar na de talloze mislukkingen is het duidelijk geworden dat het Italië van Mussolini noch de middelen, noch de motivatie heeft om effectief te vechten. De oorlog zal in Europa worden uitgevochten tussen Duitsland en de geallieerden, waarbij Mussolini meer een sta-in-de-weg is dan een bondgenoot.

Veel te lang heeft Groot-Brittannië er alleen voor gestaan terwijl Stalin, de paranoïde dictator van de Sovjet-Unie, zijn eigen leger op-tuigde en achterkamertjespolitiek bedreef met de nazi's over de inname van Finland en de verdeling van Polen. Maar Hitler viel zelf Stalin aan, een van de grootste vergissingen uit de geschiedenis. Maar de enorme omvang van de Sovjet-Unie, de barre winter en de ontzagwekkende moed en het uithoudingsvermogen van haar bevolking bleken te veel te zijn, zelfs voor de Wehrmacht.

En nu is Amerika, dankzij het Japanse bombardement op Pearl Harbor, ook in de strijd betrokken. Ze brengt een gigantische industriële macht in, en een leger dat in een paar jaar tijd van een verwaarloosbare 334.000 manschappen uitgroeide tot een mastodont van twaalf miljoen.

In de Grote Oceaan hebben de Amerikaanse mariniers een langdurige nachtmerrie overleefd in Guadalcanal. De Japanse expansie is daar een halt toegeroepen. Australië en Nieuw-Zeeland zijn veilig, maar China, de Filippijnen en Zuidwest-Azië hebben nog altijd te lijden onder de brute Japanse bezetting.

In Europa heeft het Rode Leger de Duitse Wehrmacht bij Stalingrad tegengehouden. Hitlers weigering zich terug te trekken leidde tot de

dood van ruim 300.000 Duitse en Roemeense soldaten en de overgave van nog eens 91.000 manschappen. Het grootste tankgevecht in de geschiedenis werd uitgevochten bij het stadje Kursk, en dankzij hun numerieke overmacht versloegen de Russische T-34-tanks daar de Duitse pantsers.

Londen is nog niet helemaal bekomen van The Blitz, en inmiddels worden er ook Duitse steden gebombardeerd. In Polen komen de Joden, die opgesloten in getto's de hongerdood dreigen te sterven, in opstand tegen hun bezetters, maar ze worden ondanks hun heldhaftigheid grotendeels uitgeroeid.

Het Amerikaanse leger, de Britten, het Britse Gemenebest en de Franse troepen hebben de nazi's uit Noord-Afrika verjaagd. Benito Mussolini is verzwakt en ongeloofwaardig geworden, maar nog niet helemaal verslagen.

Niemand weet precies wat de volgende stap zal zijn, of wie van de geallieerden de leiding heeft.

De Duitsers zijn geknakt, maar nazi-Duitsland is nog lang niet verslagen en op plekken als Dachau, Bergen-Belsen, Buchenwald en Auschwitz stroomt het dodelijke gas nog volop en zijn de ovens permanent heet.

Hoofdstuk 1

Rio Richlin - Kamp Zigzag, Tunesië, Noord-Afrika

‘Hoe was het?’ vraagt Jenou. ‘Die eerste keer? Wat voelde je?’

Rio Richlin zucht vermoeid.

Rio en Jenou Castain, bijna hun hele leven al dikke vriendinnen, liggen op hun rug op een mottige groene deken die ze over de motorkap van een uitgebrand Duits halfrupsvoertuig hebben gedrapeerd; hun hoofden tegen de gebarsten voorruit en hun benen bungelend tegen de radiator. Het voertuig is smaller en lager dan de Amerikaanse versie, en normaal gesproken heel bruikbaar. Maar dit Duitse halfrupsvoertuig was een paar weken daarvoor geraakt door een Spitfire en zit dus vol gaten waar je je duim in kunt steken. De voorwielen staan scheef en beide rupsbanden zijn eraf gelopen en worden nu gebruikt als een betrekkelijk schoon ‘trottoir’ naar de administratietent van het Hoofdkwartier.

De weg is misschien ooit wat slordig geasfalteerd, maar is nu aan stukken gereden door tanks, de alomtegenwoordige vrachtwagens, jeeps, halfrupsvoertuigen, bulldozers en tankwagens. Hij loopt langs een uitgestrekte roodachtige zandvlakte met losse kiezels, die nu een beetje op een akker is gaan lijken met olijfgroene tenten als zijn gewas. De tenten staan in keurige rijen naast elkaar, ze zien er alleen wat slordig uit omdat de zijkanten opgerold zijn waardoor ze zicht bieden op de veldbedden waarop soldaten liggen in bezwete T-shirts en boxershorts. Hier en daar de resten van een kampvuur, olievaten vol puin, andere olievaten waar gaten in geschoten zijn en die op gammele stellingen zijn gehesen om dienst te doen als douche, stapels jerrycans, houten kratten en pallets – sommige kapotgeslagen om als brandhout te dienen.

Het ruikt er naar zweet, olie, rook, cordiet en sigaretten, met een vleugje gebakken Spam. Overal klinkt het gedreun en schorre gebrul van voorbijscheurende voertuigen en allerlei geluiden die een grote menigte mensen nou eenmaal maakt; het verontwaardigde geschreeuw, gevloek en gescheld van onderofficieren, en meer gelach dan je zou verwachten.

Aan de rand van het kamp spelen een aantal mannen en één of twee vrouwen softbal met bats, ballen en handschoenen die ze bij elkaar geraapt hebben uit pakketjes van thuis. Het zou kunnen zijn dat de regels van dit spel niet helemaal overeenkomen met de regels in het Yankee Stadium, want er wordt nogal getackeld en pootje gehaakt.

Rio en Jenou hebben allebei hun broekspijpen tot boven de knie opgerold en dragen een mouwloos legergroen T-shirt. Cat Preeling, die vijftien meter verderop een spelletje hoefijzerwerpen aan het doen is met Tilo Suarez, is de enige vrouwelijke soldaat die het lef heeft om in haar ondergoed rond te lopen. Ze is vrij mollig en in haar omlaag krullende mondhoek hangt een sigaret. Tilo heeft, zoals veel mannen die geen dienst hebben, alleen zijn korte broek en zijn schoenen aan, en pronkt met zijn strakke olijfkleurige lichaam, waar Jenou heus wel wat langer naar zou willen kijken als hij vijftien centimeter groter was geweest.

De bh-en-boxerlook is een beetje te gewaagd voor Rio en Jenou, maar op een of andere manier slaagt Cat erin om ongewenste mannelijke blikken af te ketsen, alsof ze een bordje om haar nek heeft hangen waarop staat: DOE VOORAL GEEN MOEITE. Zelfs de eeuwig flirtende Tilo vindt het prima om hoefijzers met haar te werpen, al zijn de hoefijzers in kwestie feitelijk ringen die provisorisch uit afgedankt koper zijn gesneden, en is het paaltje een bajonet.

Rio en Jenou hebben zongebruinde gezichten, nekken en onderarmen, maar de rest van hun lichaam is spierwit met hier en daar een roze randje waar de huid begint te verbranden.

‘Hoe was dat?’ herhaalt Rio langzaam de vraag. Ze heeft een natte sok over haar ogen gelegd om ze tegen de zon te beschermen. Naast haar staat een halflege fles Coca-Cola. Die was ooit lekker koud, maar

heeft nu de temperatuur aangenomen van hete thee. Jenou houdt een boek voor haar ogen tegen de zon: *Het hart is een eenzame jager*, een paperbackuitgave.

Het is 1943, het is zomer in Tunesië en het is heet. Woestijnheer. Volkomen roerloos – behalve als ze een vlieg moeten wegjagen – liggen de beide jonge vrouwen te zweten.

‘Je weet wel,’ dringt Jenou aan. ‘De eerste keer. Ik probeer het me gewoon voor te stellen.’

‘Hoezo, ben je soms een boek aan het schrijven of zo?’ vraagt Rio scherp. ‘Opeens ben je boeken aan het lezen, en nu probeer je mijn diepste zielenroerselen te doorgronden?’

‘Mijn normale behoefte aan mode en Hollywoodroddel wordt op dit moment niet bevredigd,’ zegt Jenou, die haar stem wat lichter laat klinken voordat ze haar vraag weer op ernstige toon herhaalt.

Rio zucht. ‘Ik weet het niet, Jen.’ Ze spreekt de naam uit met een zachte zj. Jenous naam is afgeleid van het Franse woord *ingenue*, een volstreekte miskleun want Jenou is allesbehalve naïef zoals de naam suggereert.

Jenou is blond en haar haar is net onder haar oren afgeknipt. Generaal Patton heeft bevolen dat het haar van de vrouwelijk soldaten net onder de oorlel afgeknipt dient te worden. Dat was een kleine improvisatie van de generaal; de voorschriften in het leger zijn nog niet helemaal aangepast aan de realiteit van vrouwelijke soldaten. Behalve dat ze blond is, is Jenou ook best knap, bijna mooi, en heeft ze het lichaam van een fotomodel.

Jenou zwijgt, in de wetenschap dat de druk Rio zal aanzetten tot een antwoord. En natuurlijk heeft ze gelijk.

‘Het was...’ Rio zoekt naar een beeld, een metafoor, iets met zoveel zeggingskracht dat Jenou niet meer de behoefte zal voelen nog door te vragen. Intussen gaan haar herinneringen terug naar dat moment. Naar het moment dat ze de stem van sergeant Cole hoorde schreeuwen: *Vuur!*

Richlin! Suarez! Aanleggen en schieten!

Rio herinnert zich elk detail. Het was toen net zo koud als het nu

heet is. Haar ademhaling was onregelmatig geworden, een paniekerig gehijg, gevolgd door een dof *bang-bang-bang*.

Ze herinnert zich dat ze langs de loop van haar M1 Garand keek. Ze herinnert zich de Italiaanse soldaat. En de druk van haar vinger tegen de trekker. De manier waarop ze haar ademhaling onder controle bracht, de manier waarop ze zich helemaal afsloot van de wereld, van elk geluid van buitenaf, elke irrelevante emotie. De manier waarop ze haar doelwit in zicht kreeg, een man in een bruin uniform, die zich precies in haar schootsveld bevond.

De manier waarop haar hart en haar longen tegelijk met de tijd leken te bevriezen.

Het moment waarop haar rechterwijsvinger de vereiste zevenenhalve psi losmaakte en de kolf van het geweer terugsloeg tegen haar schouder.

Bang.

De manier waarop ze eerst had gedacht dat hij gewoon gestruikeld was. De manier waarop die Italiaan bevroren leek, op zijn knieën, misschien gewoon gestruikeld, misschien gewoon achter een steen blijven haken en... en toen de manier waarop hij achterover was gevallen.

Dood.

‘Alsof ik het niet zelf gedaan had,’ zegt Rio uiteindelijk. ‘Alsof iemand anders mijn bewegingen maakte. Alsof ik een marionet was, Jen. Alsof ik een marionet was.’

Dit is niet de eerste maar de derde keer dat Jenou heeft gevraagd naar haar eerste dodelijke slachtoffer. Rio is er zich vagelijk van bewust dat het belangrijk voor Jenou is dat Rio gewoon Rio is gebleven. Ze begrijpt dat Jenou niet een thuis heeft waar je warm van wordt, en dat Rio als gevolg daarvan een soort thuis is voor haar. Soms vangt ze een blik op van Jenou, waaruit ze haar innerlijke twijfels afleest. Rio had nooit verwacht dat Jenou tot enige zelfreflectie in staat zou zijn, maar toch heeft Jenou een dromerige, beschouwende blik ontwikkeld. Een oordelende blik, met een vleugje bezorgdheid erin. En soms probeert Rio een manier te vinden om Jenou gerust te stellen, maar daar is het op dit moment even veel te heet voor.

‘Ik deed gewoon wat ik moest doen,’ zegt Rio met wat wrange humor. ‘Rio Richlin, soldaat, us Army, *sir!* Moffen neerknallen, *sir!*’ Ze salueert slapjes.

Er rijdt een vrachtwagen voorbij en een stuk of tien mannelijke soldaten beginnen te fluiten en dingen te roepen als ‘Héé, schatje!’ en ‘Ooo, liefje!’ en ‘Kom maar eens bij papa met die tietjes!’

Rio en Jenou negeren het gefluit en beschouwen het als achtergrondruis, net als het geblaf van de motor van een Sherman-tank en het gezoem van het verkenningsvliegtuig boven hun hoofd.

‘Hé, ik heb een brief van Strand,’ zegt Rio, die van gespreksonderwerp wil veranderen en de wrok uit haar hoofd wil verdrijven.

Een stuk of tien soldaten, voornamelijk mannen, marcheren futloos voorbij, ze komen terug van een patrouille. ‘Wie van de dames wil mij graag tussen haar benen?’

Zonder de moeite te nemen op te kijken steekt Jenou haar middelvinger omhoog en ze horen een uitbarsting van gelach en geschreeuw, sommigen boos, anderen geamuseerd.

‘Oké, kom maar op, liefje,’ zegt Jenou tegen Rio. ‘Hoe is het met lang, donker en knap?’

‘Hij zegt dat het goed gaat. En hij probeert hierheen te komen.’

‘Uit Algiers? Da’s best een eind lopen.’

‘Ik denk dat hij hoopte een trein te kunnen pakken. Of een vrachtwagen. Of een vliegtuig.’

‘Als hij echt van je hield, zou hij met zijn eigen vliegtuig overkomen.’

Is dat zo? Houdt hij nog van me? Ben ik nog steeds hetzelfde meisje voor wie hij ooit gevallen is?

Zonder te kijken geeft Rio Jenou een por. ‘Ik denk niet dat het leger je zomaar een B-17 meegeeft als je er toevallig een nodig hebt.’

‘Hij zou kunnen aanbieden de kerosine te betalen.’

‘Laten we ons omdraaien. Mijn voorkant is al bijna gaar.’

Ze draaien zich om en Rio deinst terug als haar blote huid het metaal van de motorkap raakt.

Opeens klinkt het geluid van een sirene en meteen gaan beide

meisjes overeind zitten. Ze houden hun hand boven hun ogen en scannen de horizon.

‘O, shit,’ kreunt Jenou en ze wijst naar twee zwarte stippen die van over zee hun kant op komen.

Dan klinkt het uit tientallen kelen: ‘Vliegtuig! Vliegtuig! Zoek dekking!’

Snel klimmen de meisjes naar beneden – veel sneller dan ze naar boven waren geklommen.

‘Onder de wagen?’ vraagt Rio zich hardop af terwijl ze naar de dichtstbijzijnde greppel kijkt, die razendsnel volloopt met rennende soldaten.

‘De moffen zullen juist op die auto mikken!’ gilt Jenou.

‘Ze zien wel dat het er een van hen is, en uitgebrand bovendien,’ weerlegt Rio op kalme toon. Als gekken duiken ze onder de berg staal en gaan op hun buik liggen, stofhappend en bijna dankbaar voor de schaduw. In de vier hoeken van het kamp wordt het luchtafweergeschut in stelling gebracht, dat begint te vuren in de richting van de zwarte puntjes die inmiddels herkenbaar zijn als Me 109-gevechtsvliegtuigen met één enkele bom aan boord.

Taka-taka-taka! Het luchtafweergeschut ratelt, bijgevalen door nutteloos geknal van geweren en Thompsons van de verschillende soldaten.

De Messerschmitts komen snel en laag over, lichtvlekken dansen over hun neuzen en vleugels. Kogels uit machinegeweren en granaten trekken strepen over de weg en door de tenten. Iemand roept: ‘Die verdomde moffen hebben mijn verdomde koffie geraakt!’

De vliegtuigen laten allebei een bom vallen. Een is een blindganger die in het zand tussen twee tenten terechtkomt en smeulend rechtop in de grond blijft staan. De andere bom is geen blindganger.

Ka-BOEM!

Het voorste stuk van een halfrupsvoertuig, helemaal aan de achterkant van het kamp, vliegt op een zuil van vuur de lucht in en komt als een rokend stalen skelet weer naar beneden. Het motorblok, dat door de kracht van de explosie onder de motorkap vandaan geblazen is,

draait metershoog rondjes door de lucht en stort dan als een aambeeld uit een Bugs Bunny-tekenfilm naar beneden terwijl de soldaten alle kanten op stuiven. Rio kan niet zien waar het ding neerkomt.

De vliegtuigen keren snel om en scheren nog een keer over het kamp heen en de machinegeweren prikken gaten in de grond als een op hol geslagen naaimachine.

En dan gaan ze weg, ongedeerd, snel naar de relatieve veiligheid van hun basis in Sicilië.

Rio en Jenou krabbelen onder het halfrupsvoertuig vandaan en kijken vol walging naar het zand dat van top tot teen aan hun lichaam zit vastgekoekt.

‘Ze hadden wel even kunnen wachten tot we het zand van ons af hadden gewreven,’ zegt Jenou.

‘We moesten maar eens tegen de sergeant gaan zeggen dat we nog leven,’ zegt Rio.

Omdat de Royal Air Force met behulp van de Amerikanen het luchtruim boven Noord-Afrika steeds meer beheerst, vinden er de laatste tijd minder luchtaanvallen plaats. Maar in de verte hoort Rio nu een kreet van pijn, en ze denkt wat iedere soldaat denkt: godzijdank ben ik het niet. Gevolgd door: tenminste weer een arme drommel die naar huis kan.

Inmiddels is de term ‘de wond van 1 miljoen’ in zwang geraakt. De wond van 1 miljoen is de verwonding waar je niet aan doodgaat of een blijvende handicap aan overhoudt, maar die ernstig genoeg is om naar huis te mogen, naar koud bier en koele lakens en hete douches.

Een ploegje EHBO’ers rent voorbij, drie stuks, en een van hen neemt nog even de tijd om achteruit te lopen en te roepen: ‘Ik heb een opleiding in gynaecologie; ik wil je met alle liefde even onderzoeken!’ terwijl hij naar zijn eigen kruis grijpt.

Hij struikelt en valt op zijn rug en Rio en Jenou knikken tevreden naar elkaar.

Het Amerikaanse leger, Tunesië, 1943.

Hoofdstuk 2

Frangie Marr - Kamp Memphis,
Tunesië, Noord-Afrika

Een paar kilometer verderop klinkt een andere kreet. Deze kreet komt en gaat, zwelt aan en neemt weer af, sterft weg en komt weer op gang.

Het is het geluid van het slagveld, maar ze bevinden zich niet op een slagveld, ze bevinden zich in een kamp dat veel lijkt op dat van Rio en Jenou. In de opgedroogde modder en het grind staan in westelijke richting lange rijen groene tenten opgesteld. In de verte rijzen kale, doodse heuvels op, als rode golven die willen aanspoelen, maar gestold zijn in de tijd. Het enige onmiddellijk zichtbare verschil met het kamp van Rio en Jenou is het feit dat hier alle soldaten – behalve de officieren – zwart zijn. Het is een gekleurd artilleriebataljon, hun 105mm en 155mm Howitzer-tanks staan kriskras opgesteld om het de moffen moeilijker te maken een luchtaanval uit te voeren.

Vooraan staat een Sherman-tank van 33.000 kilo.

Korporaal Frangie Marr, hospik, is niet van dit getal op de hoogte, maar dat doet er niet zoveel toe want ze heeft voldoende tijd doorgebracht in de nabijheid van tanks en ze hoeft niet meer overtuigd te worden van het feit dat die dingen groot zijn en angstaanjagend en heel, heel erg indrukwekkend.

Die Sherman, die Sherman van 33.000 kilo, hangt vreemd genoeg met zijn neus onder een hoek van zeventig graden in de lucht, waardoor zijn 75-millimeterloop nagenoeg recht naar boven wijst, alsof iemand heeft besloten de tank te gebruiken om op vliegtuigen te schieten.

‘Je moet hem helpen, doc, geef hem een borrel. Arme drommel, hij is er slecht aan toe!’ De dienstdoende sergeant grijpt Frangie bij haar

arm – niet grof, maar dringend – en trekt haar mee. Als ze over een half gegraven latrinegreppel springen tilt hij haar bijna in de lucht.

‘Wat is er gebeurd?’ vraagt Frangie een beetje buiten adem. In haar hoofd inventariseert ze de medische hulpmiddelen die ze in haar tas heeft en de extra dingen die ze in de munitiebuidels heeft gestopt die ze in alle haast over haar schouder heeft geslagen.

‘Groentje dat lag te slapen in een bomkrater langs de weg, en de Sherman wilde stoppen om iets te checken, of misschien moest de bestuurder gewoon pissen.’ De sergeant wacht even en zegt dan: ‘Sorry, ik bedoel dat hij naar het toilet moest. Hoe dan ook, de wand van die krater stort in, de tank zakt weg, en toen waren de rapen gaar.’

Terwijl ze zich voorthaasten wordt het geschreeuw steeds luider en de tank steeds groter. Tientallen mannen hebben zich verzameld, inclusief de tankbestuurders, herkenbaar aan hun leren helmen en witte gezichten. Ze staan een eindje verderop te roken en negeren het boze gemopper van de verzamelde troepen, die hun natuurlijk de schuld geven van de gecrashte tank.

‘Graaf een gat, graaf een gat,’ zegt de sergeant. Hij laat Frangies arm los en gebruikt zijn beide handen om de menigte uit elkaar te duwen. Eindelijk ziet Frangie – veruit de kleinste van allemaal – de tank van dichtbij en ze heeft het vage vermoeden dat dat ding zich in een zeer bijzondere, en waarschijnlijk tijdelijke, positie bevindt. De volle 33.000 kilo wordt enkel op zijn plaats gehouden door de greep van bandensporen in de zachte rulle aarde. Eén flinke duw en het ding zou zó op zijn rug kunnen rollen als een schildpad. Maar waarschijnlijker is het dat hij naar beneden zal glijden, boven op de nog altijd onzichtbare, schreeuwende man.

Frangie gaat op haar hurken naast de hellende tank zitten en houdt haar hoofd schuin, maar ze kan de man die onder de tank in de val zit niet zien. Ze loopt linksom om de tank heen naar de achterkant, en dan wordt het gedempte gekreun duidelijker hoorbaar. Ze moet helemaal op haar buik gaan liggen en haar hoofd over de rand van de krater steken om het gehelmde hoofd van de man, op een meter afstand, te kunnen zien. Hij ligt op zijn buik, zijn hoofd en schouders

zijn vrij, maar halverwege zijn rug zit hij klem onder een deel – maar zeker niet alles – van dat massieve gewicht.

De sergeant hurkt naast haar neer en zegt: ‘Hou vol, Williams, de doc is er.’ En iets zachter zegt hij tegen Frangie: ‘We wilden hem uitgraven, maar we waren bang dat dat ding nog verder naar beneden zou zakken. We hebben om een tractor gevraagd, maar dat kan wel even duren, de dichtstbijzijnde geniesoldaten zitten dertig kilometer verderop.’

‘Hij kan in shock raken,’ zegt Frangie door haar opeengeklemd kaken. ‘Hé, Williams, ben je gewond?’

Als antwoord klinkt er een kreet van pijn, die eerst sterker wordt en dan afbreekt, gevolgd door een zwakke, nauwelijks verstaanbare stem die zegt: ‘Ik weet het niet. Geef me een spuitje, doc. Ik kan niet meer... O, shit!’

‘Ik ga je helpen,’ zegt Frangie. Ze kijkt opzij en ziet dat de sergeant haar sceptisch aankijkt. Ze begrijpt zijn scepsis wel. In feite weet ze vrijwel zeker dat ze zojuist gelogen heeft. ‘Kun je geen ketting of touw aan de voorkant van de tank vastmaken en dat ding vooruit trekken?’

‘Dan zakt hij misschien nog wel dieper weg.’

‘Wat moet ik dan doen? Dat gat in kruipen?’ Het is een retorische vraag die door de sergeant met een nietszeggende blik beantwoord wordt.

Waarom doe ik dit eigenlijk? Dit wordt mijn dood.

Allerlei vloeken komen in Frangies hoofd op, maar dan ziet ze het gezicht van haar moeder voor zich en, erger nog, het teleurgestelde gezicht van pastor M’Dale, en slikt ze haar woorden weer in. Ze gooit de riem met de vakjes vol medische hulpmiddelen aan de kant. Dan knoopt ze haar blouse helemaal tot bovenaan dicht om te voorkomen dat ze kilo’s rood Tunesisch zand naar binnen schept. Ze pakt een ampul morfine uit haar borstzakje en klemt hem in haar linkerhand.

Er zijn veel manieren waarop Frangie niet aan haar eind hoopt te komen en met haar gezicht in het zand verpletterd worden door een tank staat hoog op dat lijstje. Maar ze kan nu niet meer zeggen: sorry, maar dit is niet mijn probleem.

God, sta me bij.

‘Pak mijn enkels beet,’ zegt Frangie.

De sergeant wijst twee potige soldaten aan die allebei een been vastpakken.

Als een kreupel insect baant Frangie zich met haar ellebogen een weg naar de bodem van de krater. De tank houdt het licht tegen en ze voelt de enorme massa boven haar hoofd, centimeters dikke stalen platen en bandensporen van links naar rechts. Aan de achterkant van de tank bevindt zich een ventilatierooster waaruit de verzengende hitte van de motor geloosd wordt, en dat, opgeteld bij de buitentemperatuur van achtendertig graden, maakt de bomkrater tot een soort oven waarin je koekjes zou kunnen bakken.

Frangie ziet voor zich hoe haar lichaam door dat rooster geperst wordt, als vlees door een gehaktmolen dat ook nog ter plekke gebruikt wordt...

Angst. Beetje bij beetje sijpelt die naar binnen, kriebelt en tintelt in haar maag, maar nu het erop begint te lijken dat ze dit werkelijk gaat doen, schuift de angst alle subtiliteit aan de kant en neemt haar volledig in beslag.

God, help me deze man te helpen.

En laat die tank niet naar beneden schuiven!

Daar zou ze nog een vroom en nederig ‘Uw wil geschiede’ aan toe moeten voegen, maar als het Gods wil is om haar te pletten onder die tank wil ze het Hem toch liever niet te makkelijk maken.

Frangie heeft in haar leven genoeg angst gekend. Angst voor armoede toen haar vader gewond raakte en zijn baan verloor. Angst voor vijandige blanken, een angst die heel concreet werd in de geschiedenis van haar staat en stad van herkomst. Nog maar tweeëntwintig jaar geleden hebben oproerlingen het hele Greenwood District platgebrand, dat ooit bekendstond als het zwarte Wall Street, slechts een paar straten verwijderd van haar huis in Tulsa, Arizona.

En sinds ze in het leger is, heeft ze ook angst gevoeld (vermengd met woede), toen ze bedreigd werd door blanke mannen die gewoon geen zwarte soldaten konden verdragen. En daar kwam dan nog eens

het gemopper van veel gekleurde mannelijke soldaten bij die net zozeer de pest hadden aan vrouwen in uniform.

Maar op dit moment beperkt haar angst zich tot het gegeven dat haar hoofd en inmiddels ook haar schouders tot moes gedrukt zullen worden als de tank naar beneden schuift.

Ik ben een kakkerlak onder een schoenzool.

Ze is nu zo ver gedaald dat Williams haar kan zien en zij hem, maar zijn gezicht is zo verwrongen van pijn en angst dat Frangie betwijfelt of zijn eigen moeder hem nog zou herkennen.

Niet huilen, niet huilen, daar schrikt hij van.

Maar ik wil huilen.

‘Ik denk dat we hem maar beter hieruit kunnen halen,’ roept Frangie tegen de kerels die haar enkels beethouden. Ze probeert haar stem zo rustig mogelijk te laten klinken – Williams hoeft er niet aan herinnerd te worden dat hij in gevaar is – maar van pure angst klinkt haar stem opeens een octaaf hoger, als die van een klein kind. Een bang kind.

‘Geef me nou maar een spuitje, doc! Jezus!’

‘Hou vol, Williams, hou vol.’

Het probleem is duidelijk. Als ze erin slaagt om voldoende zand onder Williams weg te graven zou ze hem misschien los kunnen trekken, tenminste met de nodige hulp. Maar met elke schep zand die ze weghaalt, loopt ze meer risico dat de tank gaat schuiven.

‘Die tractor komt straks echt wel,’ zegt de sergeant.

‘Straks, daar kunnen we niet op wachten,’ zegt Frangie. Haar stem klinkt gedempt, ze hangt nu bijna helemaal ondersteboven en met elke inademing dringt het zand dieper haar mond binnen. Ze probeert te spugen, maar haar mond is net zo droog als het stof dat ze inademt. ‘Ik kan het zand onder zijn lichaam proberen weg te scheppen.’

Even hoort ze niets, de sergeant staat op fluisterton te overleggen met iemand anders, waarschijnlijk een officier.

‘Probeer het maar, doc,’ luidt het vonnis.

‘Geef me eens een schep,’ zegt ze. Ze is zich in alle hevigheid bewust

van wat er kan gebeuren. Ze heeft altijd over een levendige fantasie beschikt, maar dat komt op dit soort momenten niet zo heel erg goed van pas. Ze stelt zich de geluiden voor. Ze stelt zich de waarschuwingskreten voor van de mannen die naar haar staan te kijken. Ze stelt zich voor hoe ze haar terugtrekken, maar te langzaam, te langzaam om te voorkomen dat dat bloedhete rooster haar hoofd in dikke, sissende plakken salami snijdt.

Dan wordt er een opvouwbaar schepje aan haar doorgegeven, opgevouwen en vastgezet met een moer. Ze hangt ondersteboven, niet echt de meest ideale positie om te graven.

Opnieuw een kreet van Williams.

‘Luister, Williams, je moet nou niet bewusteloos raken of flauwvallen. Dus ófwel je gaat dood in een morfineroesje, ófwel we krijgen je hieruit. Hou vol. Hou gewoon nog even vol.’

Frangie trekt het schepje naar zich toe, draait het ongemakkelijk om en steekt het voorzichtig in het zand onder het gezicht van Williams. Het wordt meteen duidelijk dat dit niet gaat werken omdat ze het weggeschepte zand nergens kan laten. Ze kan het op een hoopje scheppen, maar het zal onmiddellijk weer naar beneden schuiven.

De sergeant die van een enorme hoogte staat toe te kijken, ziet het probleem en roept: ‘Een zeiltje! Nu!’

Nog geen minuut later laat de sergeant een zeiltje naar beneden zakken, als een huisvrouw die een bed opmaakt, om de grond aan Frangies linkerkant te bedekken.

Frangie graaft de volgende schep zand weg en Williams gilt.

Nóg een schep, en nog een, en Williams schreeuwt terwijl de sergeant voorzichtig het zeil met het zand naar boven trekt. Daar schudt hij het leeg en laat het dan weer zakken.

Deze gang van zaken wordt een keer of tien herhaald. Het bloed zakt Frangies hoofd en handen in, haar ogen beginnen te tranen en haar neus gaat lopen en haar benen worden gevoelloos. De hitte is onverdraaglijk en ze ruikt dat haar haar begint te verschroeien. Na twintig minuten laat Frangie zich naar boven hijsen om even op adem te komen.

‘Water,’ hijgt ze. Ze pakt een aangeboden veldfles beet en een slimmerik gooit een tweede veldfles over haar hoofd leeg. Dan schuift ze weer naar beneden en begint het voorzichtige scheppen opnieuw.

Na een poosje merkt ze dat Williams minder hard schreeuwt. Ze vraagt om een zaklamp en krijgt er een aangereikt. In het licht van de zaklamp ziet ze dat er een smalle opening is ontstaan tussen de rug van Williams en de onderkant van de tank. Zijn overhemd is helemaal rood.

Uiterst voorzichtig voelt ze met haar trillende vingers over zijn rug tot ze de plek vindt waar twee gebroken ribben door de huid steken. Ze voelt om de wond heen; als het goed is loopt daar geen slagader, maar ze wil zeker zijn van haar zaak. Heeft hij zoveel bloed verloren dat hij in shock kan raken?

‘Geef me eens een touw. Met een lus erin!’ roept Frangie naar boven en ze spuugt het zand uit haar mond. ‘Oké, Williams, je krijgt nu een spuitje van me.’ Ze zet de naald in zijn bovenarm en spuit de gezegende pijnstillers in zijn spier. ‘Voordat je wegzakt, moet je even je handen omhoogsteken.’

Dit zorgt voor een nieuwe kreet van doodsangst, maar Williams heeft nu het vooruitzicht op redding, en dus doet hij het. Hij heeft grote handen, de eeltige handen van een man die katoen heeft geplukt sinds hij vijf was. Frangie legt het touw om zijn handen en trekt de knoop strak aan.

‘Oké, sergeant, je moet eerst mij optrekken,’ gilt ze naar boven.

Als een kurk uit een fles champagne schiet ze naar boven.

Dan neemt de sergeant het over. ‘Oké, jongens, pak het touw en trekken, maar niet te snel.’

Ze trekken en dan schuift Williams langzaam langs de wand van de krater omhoog. Onder het opgeluchte roepen van zijn kameraden, gevolgd door het nodige gevloek en gescheld, wordt hij een eindje verder in het zand gelegd. Frangie knielt naast hem neer. Als vijf seconden later de tank met zijn drieëndertig ton staal met een doffe klap de nauwe opening onder zich vult, doet ze haar best hier niet te lang bij stil te staan.

Dank u, Heer.

Met een schaar knipt ze Williams overhemd van onder tot boven open en dan bekijkt ze zijn brede rug. De rib is versplinterd en de wond is afschuwelijk, maar daar gaat hij niet aan dood. Het zegt alleen nog niets over inwendige bloedingen en mogelijk fatale schade aan zijn organen. Verder telt ze minstens nog drie gebroken ribben, al steken die niet naar buiten.

‘Draai hem voorzichtig om,’ zegt ze tegen de aandachtige soldaten die om haar heen staan.

Deze keer wordt de schreeuw van Williams abrupt afgebroken. Hij verliest het bewustzijn. Morfine is geen tovermiddel.

Frangie trekt het kapotgeknipte overhemd weg en ziet dat er een stuk boomwortel of een takje in de buik is geschoven. Het stuk hout zit er nog in en houdt als een stop in een wijnvat het bloeden tegen.

‘Hij moet zo snel mogelijk naar het veldhospitaal,’ zegt Frangie kortaf.

‘Moet je die tak er niet eerst uit trekken?’ vraagt de sergeant, een stuk respectvoller dan daarvoor.

‘Nee. Misschien fungeert dat ding als een stop, en in dat geval hebben we bloed nodig en plasma en een OK.’

‘Juist,’ zegt de sergeant.

‘En een chirurg,’ vult Frangie nog aan. ‘Leg hem in een jeep nu hij nog bewusteloos is – hij is beter af als hij niks voelt.’

Nog geen vijf minuten later ligt Williams op een brancard op het dak van een jeep.

‘Mooi werk, doc,’ zegt de sergeant. ‘Gaat het?’

‘Ik moet overgeven.’

De sergeant grinnikt. ‘Ga gerust je gang, liefje, je hebt het verdiend om eens lekker over te geven. Mijn hemel, je verdient eigenlijk een Zilveren Ster, maar die worden tegenwoordig niet meer zoveel aan zwarte soldaten uitgereikt.’

In een ondiepe kuil geeft Frangie over en behulpzaam schuift een soldaat zand over de viezigheid, waarna de sergeant haar een heupflesje aanreikt.

‘Franse cognac, uit een Arabisch winkeltje.’

Frangie heeft nooit eerder alcohol gedronken. Haar kerk keurt het af, heel sterk zelfs, en ze heeft de nodige preken van dominee M’Dale over de duivelse rum aangehoord. Maar het zou onbeleefd zijn om het niet aan te nemen, en ze heeft iets sterkers nodig dan water om de bittere smaak van haar eigen gal weg te spoelen. Misschien houden haar handen dan op met trillen. Voorzichtig neemt ze een slokje en ze hapt naar adem.

De cognac brandt zich een weg naar haar maag en vormt daar een klein vloeibaar vuurballetje. Ze is maar klein, en niet gewend te drinken, dus zelfs dat ene slokje is genoeg om een vreemde maar aangename warmte door haar ledematen te laten stromen.

‘Dank je,’ zegt ze.

‘Je hebt het leven van die knul gered.’

Daar heeft ze geen antwoord op. Ze heeft dan het verbod op alcohol geschonden, maar ze is nog niet zover dat ze de voorschriften omtrent nederigheid die ze heeft meegekregen al kan negeren. ‘Dat is mijn taak, naar ik aanneem,’ zegt Frangie.

Nog natrillend van de adrenaline loopt ze weg, en het valt haar op dat de alcohol erin geslaagd is haar angst een beetje naar de achtergrond te drukken.

Een beetje maar, maar voor nu is het genoeg.